

Broj: 01-723/22
Podgorica, 30. decembar 2022. godine
MB

Zaštitnik ljudskih prava i sloboda Crne Gore, u skladu sa odredbom člana 41 Zakona o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br. 42/11, 32/14 i 21/17) i člana 41 Pravila o radu Zaštitnika/ce ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG" br. 53/14), nakon sprovedenog ispitnog postupka, po pritužbi pritvorenog lica XX, daje sljedeće

MIŠLJENJE

I UVOD

1. Instituciji Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore, advokat XY, obratio se pritužbom na rad i postupanje Uprave za izvršenje krivičnih sankcija (UIKS-a), u ime njegovog klijenta, pritvorenog lica XX. Tim povodom, predstavnici Zaštitnika su dana 18.10.2022. godine, u prostorijama KPD-a, obavili razgovor sa pritvorenim licem, bez prisustva službenih lica. Pritvoreno lice je u razgovoru sa predstavnicima Zaštitnika, dalo saglasnost za postupanje Zaštitnika po pritužbi njegovog branioca po izboru, i u bitnom, naveo: da je prebačen iz Istražnog zatvora u KPD bez ikakvog prethodnog povoda ili zakonom propisanog postupka; da ovakvom premještanju nije prethodio eventualni disciplinski postupak; da nije prethodno tražena obavezna saglasnost sudije za istragu; da ne zna zašto je prebačen u KPD u disciplinsko odjeljenje; da se već 10 dana nalazi sam u disciplinskoj ćeliji u KPD-u; da je imao više operacija i da je narušenog zdravstvenog stanja; da su higijenski uslovi u toj ćeliji loši i da smatra da zbog toga, kao i njegovog zdravstvenog stanja, ne može tu da boravi; da iako sam održava higijenu u ćeliji, nije moguće da ćelija bude čista jer se osjeća kanalizacija u toaletu koji nije odvojen vratima od dijela u kojem boravi kao i zbog toga što postoji buđ na zidovima.

II ISPITNI POSTUPAK

2. U cilju utvrđivanja pravno relevantnih činjenica i okolnosti, Zaštitnik je saglasno odredbi člana 35. Zakona o zaštitniku/ci pokrenuo ispitni postupak i aktom br. 01-723/22 od 27.10.2022 godine, zatražio izjašnjenje na navode iz pritužbe od UIKS-a, kao i kompletnu dokumentaciju u vezi sa premeštajem podnosioca pritužbe.

Aktom U-KD br .782 od 15. novembra 2022. godine, dostavljeno je izjašnjenje od UIKS-a u kojem je, u bitnom, navedeno: da se XX nalazi u Istražnom zatvoru Podgorica od 20.03.2022. godine po rješenju o određivanju pritvora Višeg suda u Podgorici, Kri br.13/20 od 01.03.2020. godine zbog sumnje da je počinio krivična djela stvaranje kriminalne organizacije iz člana 401 a st.2 u vezi st.1 i 6 i ubistvo u pokušaju iz člana 143 u vezi člana 20 i 23 KZ CG; da je u proteklom periodu pritvorenom XX zbog počinjenih disciplinskih prestupa – posjedovanje predmeta čije je držanje zabranjeno pet puta izrečena disciplinska kazna upućivanje u posebnu prostoriju (samicu); da smatraju bitno istaći i da je imenovani pritvorenik disciplinski prestup – posjedovanje predmeta čije je držanje zabranjeno počinio dana 07.09.2022. godine i dana 27.09.2022. godine; da je prilikom opšteg pretresa organizacione jedinice Istražni zatvor Podgorica izvršenog dana 07.09.2022. godine kod pritvorenog lica XX pronađen i oduzet

improvizovani bodež; da je prilikom pretresa dana 27.09.2022.godina, kod pritvorenog lica XX pronađen mobilni telefon i improvizovani bodež; da je, tom prilikom imenovani pritvorenik nakon pronalaska nedozvoljenih predmeta iz ruku zapovjednika zatvorske policije XX oteo oduzeti mobilni telefon i polomio ga; da je dana 28.09.2022. godine, po molbi pritvorenog lica XX, razgovor sa imenovanim obavio XX., glavni zatvorski inspektor u Istražnom zatvoru Podgorica; da je razgovoru prisustvovao i zapovjednik zatvorske policije XX.; da je prilikom razgovora pritvoreni XX, između ostalog naveo da će “ako ga neko pipne istog kad izađe iz pritvora na ulici ubiti”; da je pritvorenik izjavio da može uticati na ponašanje drugih pritvorenih lica, odnosno da će oni njega poslušati ako bude izdao naređenje te da je improvizovani bodež posjedovao radi lične zaštite, te da je izjavio da se četvorica službenika Istražnog zatvora nalaze na njegovom platnom spisku i da ih plaća na mjesečnom nivou od 1.000,00 do 1.500,00 eura.

Dalje su naveli: da je dana 07.10.2022. godine takođe pritvoreni XX ispoljavao agresivno ponašanje i prijeto pozivanjem pritvorenih lica u Istražnom zatvoru na pobunu; da je članom 73 Pravilnika o bližem načinu izvršenja pritvora (“Službeni list CG”br.42/12) propisano da se pritvoreno lice može privremeno premjestiti u drugu organizacionu jedinicu Zavoda, uz prethodnu saglasnost sudije za istragu, zbog prenatrpanosti smještajnih kapaciteta zatvora, bezbjedonosnih ili zdravstvenih razloga; da s obzirom na opisano ponašanje pritvorenog XX, a u skladu sa citiranom odredbom Pravilnika, donijeto je rješenje, IZ –N 8931 od 7.10.2022.godine o premještaju pritvorenog lica XX, iz bezbjedonosnih razloga iz Istražnog zatvora Podgorica u Zatvor za duge kazne, te da je u postupku donošenja rješenja o premještaju dobijena saglasnost predsjednika vijeća Višeg suda u Podgorici-Specijalnog odjeljenja, sudije XX.

Takođe je navedeno; da shodno članu 11 stav 3 Pravilnika o bližem načinu izvršavanja pritvora, kojim je propisano da se u jednokrevetne prostorije smještaju pritvorena lica iz razloga bezbjednosti iz zdravstvenih razloga ili na lični zahtjev, pritvoreni XX smješten je u jednokrevetnu sobu u Zatvor za duge kazne, namijenjenoj za izvršenje mjera predostrožnosti; da ova prostorija ispunjava sve uslove propisane Pravilnikom o bližem načinu izvršavanja posebnih mjera predostrožnosti i izgledu prostorija u kojima se izvršavaju mjere usamljenja i zatvaranje u posebno obezbijeđenu prostoriju (Sl.list CG, br.80/17); da su o svim slučajevima pronalazjenja nedozvoljenih stvari kod pritvorenog lica XX te drugim okolnostima i podacima bitnim za procjenu bezbjednosti ovog pritvorenika obaviješteni nadležni Sud i Uprava policije.

Imajući u vidu informacije Službe obezbjeđenja da se podnosilac pritužbe za vrijeme boravka u Zatvoru za duge kazne ponašao u skladu sa pravilima kućnog reda i da su razlozi zbog kojih je premješten bitno smanjeni, imenovani je dana 14.11.2022.godine premješten u Istražni zatvor.

Uz izjašnjenje je dostavljena sledeća dokumentacija:

Rješenje o premještaju, IZ –N 10269 od 14.11.2022.godine; Dopis Višem sudu u Podgorici, IZ –N br.9176 od 14.10.2022; Obavještenje Upravi policije – OB Danilovgrad, IZ-N br.8932 od 10.10.2022. godine; Dopis Višeg suda u Podgorici, KS-br.26/20 od 10.10.2020.godine; Dopis Višem sudu u Pogorici, IZ-N 8931 od 07.10.2022. godine; Rješenje o premještaju, IZ-N 8931 od 7.10.2021. godine; Službenu zabilješku glavnog zatvorskog inspektora IZ-N br.8552 od 29.09.2022. godine od 29.09.2022.godine; Rješenje o disciplinskoj odgovornosti, IZ-DR-144/3 od 30.09.2022. godine; Rješenje o disciplinskoj odgovornosti, IZ-DR-123/3 od 12.09.2022. godine; Rješenje o disciplinskoj odgovornosti, IZ-DR-186/3 od 02.12.2021. godine; Rješenje o disciplinskoj odgovornosti, IZ-DR-68/3 od 05.05.2021. godine; Rješenje o disciplinskoj odgovornosti, IZ-DR-73/3 od 03.06.2020.godine I Rješenje o disciplinskoj odgovornosti, IZ-DR-52/3 od 30.04.2020.godine.

Predstavnici Zaštitnika su dana 20.10.2022. godine, prilikom obilaska pritvorenog lica, sačinili foto-elaborat prostorije u kojoj je podnosilac pritužbe boravio u periodu od 7.10.2022. godine do 14.11.2022. godine, a u kojoj se izvršava mjera usamljenja.

III ČINJENICE I OKOLNOSTI

3. Na osnovu sprovedenog postupka, uvidom u pritužbu, razgovora sa pritvorenikom, dostavljenog izjašnjenja kao i dostavljene dokumentacije, utvrđene su činjenice relevantne za donošenje ovog mišljenja:

- da se podnosilac pritužbe nalazi u Istražnom zatvoru Podgorica od 20.03.2022. godine po rješenju o određivanju pritvora Višeg suda u Podgorici, Kri br.13/20 od 01.03.2020. godine;
- da mu je za vrijeme boravka u Istražnom zatvoru zbog počinjenih disciplinskih prestupa – posjedovanje predmeta čije je držanje zabranjeno pet puta izrečena disciplinska kazna upućivanje u posebnu prostoriju (samicu);
- da je podnosilac pritužbe disciplinski prestup –posjedovanje predmeta čije je držanje zabranjeno počinio dana 07.09.2022. godine, kada mu je pronađen oduzet improvizovani bodež;
- da je kod podnosioca pritužbe dana 27.09.2022. godine, pronađen mobilni telefon i improvizovani bodež;
- da je UIKS naveo da je podnosilac pritužbe nakon pronalaska nedozvoljenih predmeta iz ruku zapovjednika zatvorske policije oteo oduzeti mobilni telefon i polomio ga;
- da je UIKS o svim slučajevima pronalazjenja nedozvoljenih stvari kod podnosioca pritužbe te drugim okolnostima i podacima bitnim za procjenu bezbjednosti ovog pritvorenika obavijestio nadležni Sud i Upravu policije;
- da je UIKS donio rješenje, IZ –N 8931 od 7.10.2022. godine o premještaju podnosioca pritužbe, iz bezbjedonosnih razloga iz Istražnog zatvora Podgorica u Zatvor za duge kazne, uz obrazloženje da je podnosilac pritužbe toga dana ispoljavao agresivno ponašanje i prijetio pozivanjem pritvorenih lica u Istražnom zatvoru na pobunu;
- da je sastavni dio Rješenja o premještaju i saglasnost predsjednika vijeća Višeg suda u Podgorici - Specijalnog odjeljenja;
- da je podnosilac pritužbe smješten u jednokrevetnu sobu u Zatvor za duge kazne, namijenjenu za izvršenje mjera predostrožnosti, shodno članu 11 stav 3 Pravilnika o bližem načinu izvršavanja pritvora;
- da je u navednoj sobi primijećena vlaga na plafonu i neuredan tzv “čučavac” u toaletu;
- da je podnosilac pritužbe, dana 14.11.2022.godine premješten, odnosno vraćen u Istražni zatvor, uz obrazloženje da se za vrijeme boravka u Zatvoru za duge kazne ponašao u skladu sa pravilima kućnog reda i da su razlozi zbog kojih je premješten bitno smanjeni.

IV RELEVANTNI PROPISI

4. Ustav Crne Gore(»Službeni list CG« broj 1/2007 i 38/13) propisuje:

„Jemči se dostojanstvo i sigurnost čovjeka. Jemči se nepovredivost fizičkog i psihičkog integriteta čovjeka, njegove privatnosti i ličnih prava.“ (član 28 stav 1 i 2)

„Prava i slobode ostvaruju se na osnovu Ustava i potvrđenih međunarodnih sporazuma. Svi su pred zakonom jednaki, bez obzira na bilo kakvu posebnost ili lično svojstvo.“ (član 17)

„Svako ima pravo na jednaku zaštitu svojih prava i sloboda.“(član 19)

5. Zakonik o krivičnom postupku ("Službeni list CG", br. 57/09, 49/10, 47/14, 2/15 35/15, 58/15) propisuje:

“Za disciplinske prestupe pritvorenog lica, lice koje rukovodi zatvorom ili lice koje on ovlasti može izreći disciplinsku kaznu ograničenja posjeta ili upućivanja uamicu do 15 dana. Ovo ograničenje ne odnosi se na komunikaciju pritvorenog lica sa braniocem.

Protiv rješenja o kazni iz stava 1 ovog člana dozvoljena je žalba sudiji za istragu u roku od 24 časa od časa prijema rješenja. Žalba ne zadržava izvršenje rješenja. Sudija za istragu će odlučiti o žalbi u roku od tri dana od prijema žalbe.“ (član 184)

“Nadzor nad pritvorenim licima vrši predsjednik suda koji je za to ovlašćen.

Predsjednik suda ili sudija koga on odredi dužan je, najmanje dva puta godišnje da obiđe pritvorena lica i da se, ako nađe za potrebno, i bez prisustva nadzornika i stražara, obavijesti kako se pritvorena lica hrane, kako im se obezbjeđuju druge potrebe i kako se sa njima postupa. Predsjednik, odnosno sudija koga on odredi dužan je da preduzme potrebne mjere da se otklone nepravilnosti uočene prilikom obilaska zatvora i da o svom obilasku sačini izvještaj koji podnosi predsjedniku Vrhovnog suda i dostavlja ministarstvu nadležnom za poslove pravosuđa.

Predsjednik suda i sudija za istragu mogu, u svako doba, da obilaze sva pritvorena lica, da sa njima razgovaraju i da od njih primaju pritužbe.” (član 185)

“Bliži način izvršavanja pritvora propisuje ministarstvo nadležno za poslove pravosuđa.” (član 186)

6. Pravilnik o bližem načinu izvršavanja pritvora ("Službeni list Crne Gore", br. 042/12 od 31.07.2012) propisuje:

„Pritvorena lica smještaju se u jednokrevetne i višekrevetne prostorije. U jednokrevetne prostorije smještaju se pritvorena lica neposredno po prijemu u zatvor. U jednokrevetne prostorije smještaju se i pritvorena lica iz razloga bezbjednosti, iz zdravstvenih razloga ili na lični zahtjev. Prostorije u koje se smještaju pritvorena lica ne smiju biti vlažne i moraju biti površine najmanje 8 m². Prostorije moraju biti osvijetljene, provjetrene i zagrijane. Zagrijavanje prostorija, po pravilu, vrši se od 1. novembra do 1. aprila. Zavisno od klimatskih uslova, može se odrediti i drugi datum početka i prestanka zagrijavanja prostorija.“ (član 11)

„U toku izdržavanja pritvora pritvorena lica su dužna da poštuju naredbe i naređenja službenika obezbjeđenja i drugih službenih lica, u skladu sa zakonom.“ (član 49)

„Pritvorena lica su dužna da se pristojno ponašaju prema službenicima obezbjeđenja i drugim službenim licima, a u međusobnom obraćanju da se poštuju i uvažavaju. U slučaju nanijete uvrede i drugog nedozvoljenog ponašanja prema pritvorenom licu, to lice će takvo ponašanje prijaviti službeniku obezbjeđenja ili drugom službenom licu. Naređenja koja službenici obezbjeđenja i druga službena lica izdaju u okviru svojih ovlašćenja, pritvorena lica dužna su da izvršavaju blagovremeno i bez pogovora.“ (član 50)

„U slučaju sumnje ili saznanja da pritvoreno lice drži predmete čije je držanje zabranjeno, službenik obezbjeđenja, po sopstvenoj inicijativi, vrši pretres pritvorenog lica, prostorije u kojoj se trenutno našao i njegove spavaonice. Ako se prilikom pretresa iz stava 1 ovog člana pronađu stvari čije je držanje zabranjeno, stvari će se oduzeti i o tome sačiniti zapisnik, a protiv pritvorenog lica će se podnijeti disciplinska prijava. (član 52)

„Pritvoreno lice disciplinski je odgovorno za povrede pravila ponašanja. Disciplinski prestupi mogu biti lakši i teži. Lakši disciplinski prestupi su: 1. narušavanje mira (galama, dovikivanje, pjevanje, preglasno slušanje radio i TV prijemnika, stvaranje nepotrebne gužve prilikom ulaska ili izlaska iz prostorije, psovanje, bacanje raznih stvari i predmeta i sl); 2. penjanje na prozore i zatvorske rešetke; 3. posjedovanje ili uzimanje lijekova bez znanja zatvorskog doktora; 4. odbijanje uzimanja hrane ili lijekova; 5. nedozvoljeno kontaktiranje sa drugim pritvorenim licima, dolaženje kod drugih pritvorenih lica i obraćanje drugim licima bez odobrenja i najave; 6. neuredno održavanje spavaonica, hodnika i sanitarnih prostorija; 7. podstrekavanje drugog pritvorenog lica na izvršenje lakšeg disciplinskog prestupa. Teži disciplinski prestupi su: 1. držanje novca kod sebe; 2. vrijeđanje, klevetanje ili nepristojno ponašanje prema bilo kom licu; 3. zagađivanje spavaonica, hodnika i sanitarnih prostorija i znatnije zanemarivanje kolektivne i lične higijene; 4. ugrožavanje svog zdravlja samopovređivanjem, tetoviranjem ili na drugi način; 5. bavljenje hazardnim igrama; 6. pripremanje hrane u spavaonicama; 7. podučavanje o načinu izvršenja krivičnih djela, prenošenjem ličnog iskustva ili na drugi način; 8. uzastopno ponavljanje tri ili više lakših disciplinskih prestupa; 9. nedozvoljena trgovina i trampa stvarima i predmetima; 10. izrađivanje ili posjedovanje predmeta čije je držanje zabranjeno; 11.

prevara ili obmanjivanje pritvorenih lica, službenika obezbjeđenja ili drugih službenih lica; 12. nepostupanje po naredbi službenika obezbjeđenja ili drugih službenih lica; 13. odbijanje testiranja na psihoaktivne supstance i zarazne bolesti; 14. učestvovanje u tuči i nanošenje tjelesnih povreda; 15. prinudno zadržavanje drugog pritvorenog lica ili službenika obezbjeđenja i drugih službenih lica; 16. krađa; 17. oštećenje ili uništavanje tuđe imovine; 18. oštećenje ili uništavanje zatvorskih prostorija i inventara; 19. traženje iznude od drugog lica; 20. ucjenjivanje drugog lica; 21. pripremanje i organizovanje pobune pritvorenih lica i učestvovanje u pobuni; 22. sprečavanje službenika obezbjeđenja i drugih službenih lica u vršenju službene radnje, pružanjem aktivnog ili pasivnog otpora; 23. učestvovanje u grupi koja sprečava službenika obezbjeđenja ili drugo službeno lice u vršenju službene radnje; 24. pozivanje na aktivan ili pasivan otpor pritvorenih lica; 25. nasilničko ponašanje; 26. izrađivanje, nabavljanje i posjedovanje oružja i sredstava namijenjenih za ugrožavanje života i tijela; 27. neovlašćeno nabavljanje, posjedovanje ili uzimanje opojnih droga ili alkohola; 28. omogućavanje uživanja opojnih droga ili alkohola drugom pritvorenom licu; Katalog propisa 2017 Nespas computers doo, Podgorica 9 29. podstrekavanje drugog pritvorenika na izvršenje težeg disciplinskog prestupa; 30. pripremanje, organizovanje, pokušaj bjekstva ili bjekstvo; 31. omogućavanje bjekstva pritvorenom licu; 32. svako ponašanje koje predstavlja krivično djelo koje se goni po službenoj dužnosti.“ (član 53)

„Za disciplinske prestupe pritvorenog lica rukovodilac zatvora ili lice koje on ovlasti može izreći disciplinske kazne ograničenja posjeta ili upućivanja u posebnu prostoriju (samicu) do 15 dana, u skladu sa Zakonikom o krivičnom postupku.“ (član 54)

„Izvršenje disciplinske kazne iz člana 54 ovog pravilnika može se, na osnovu odluke sudije za istragu, obustaviti i prije isteka perioda na koji je izrečena, kad se utvrdi da je postignuta svrha disciplinskog kažnjavanja.“ (član 55)

„Lice koje rukovodi zatvorom je dužno, kad sazna za lakši disciplinski prestup pritvorenog lica, da ga upozori i pozove na red. U slučaju ponavljanja prestupa iz stava 1 ovog člana ili u slučaju saznanja za teži disciplinski prestup, lice koje rukovodi zatvorom o tome obavještava sudiju za istragu. Ako pritvoreno lice izvrši krivično djelo koje se goni po službenoj dužnosti, lice koje rukovodi zatvorom o tome obavještava predsjednika suda koji je ovlašćen da vrši nadzor nad pritvorenim licima, a nadležnom državnom tužiocu podnosi krivičnu prijavu, u skladu sa zakonom.“ (član 56)

„Disciplinski postupak se pokreće disciplinskom prijavom u pisanoj formi koju podnosi službenik obezbjeđenja - šef smjene. Disciplinski postupak vodi i odluke donosi lice koje rukovodi zatvorom ili lice koje on ovlasti.“ (član 57)

„U disciplinskom postupku pritvoreno lice mora biti upoznato sa navodima iz disciplinske prijave najmanje 24 časa prije davanja izjave o svojoj odgovornosti. U disciplinskom postupku zbog težeg disciplinskog prestupa pritvoreno lice može imati branioca po svom izboru i o svom trošku, kojeg može angažovati u roku od 24 časa po pokretanju disciplinskog postupka. Ukoliko pritvoreno lice ne obezbijedi branioca iz reda advokata, može tražiti da ga u disciplinskom postupku zastupa službenik Zavoda ovlašćen za pružanje pravne pomoći. U disciplinskom postupku pritvoreno lice će se saslušati, provjeriti njegova odbrana kroz pribavljene materijalne dokaze, pribaviti izvještaj o njegovom prethodnom vladanju, a ukoliko je potrebno i ljekarsko mišljenje. Disciplinskom postupku pored okrivljenog pritvorenog lica prisustvuju službenik obezbjeđenja - šef smjene koji je bio dežurni u vrijeme izvršenja prestupa i zapisničar.“ (član 58)

„O usmenoj raspravi ili drugoj važnijoj radnji u disciplinskom postupku, kao i o važnijim usmenim izjavama stranaka u postupku sačinjava se zapisnik. Zapisnik se vodi u knjigu disciplinskog postupka. Knjigu disciplinskog postupka vodi službenik obezbjeđenja - šef smjene.“ (član 59)

„O disciplinskoj odgovornosti pritvorenog lica, lice koje rukovodi zatvorom ili lice koje on ovlasti, u roku od 48 sati od spovedenog disciplinskog postupka, odlučuje rješenjem.“ (član 60)

„Izvršenju izrečenih disciplinskih kazni pristupa se odmah, a ako za to postoje smetnje, odmah po prestanku tih smetnji.“ (član 61)

„Disciplinska kazna upućivanja u posebnu prostoriju (samicu) izvršava se u za tu svrhu namijenjenoj prostoriji. Prostorija iz stava 1 ovog člana mora da bude površine najmanje 8 m² i mora da ima sanitarni uređaj, dnevnu svjetlost, vodu za piće, zasebnu postelju, sto, stolicu i grijanje. Pritvoreno lice u prostoriji iz stava 1 ovog člana, može da drži samo pribor za ličnu higijenu, osim sredstava za brijanje, kao i pribor za pisanje, udžbenike i knjige. Lice koje rukovodi zatvorom će o izdavanju pritvorenog lica u posebnu prostoriju (samicu) odmah obavijestiti sudiju za istragu i predsjednika suda koji je ovlašćen da vrši nadzor nad pritvorenim licima.“ (član 62)

„Prije upućivanja na izvršenje disciplinske kazne upućivanje u posebnu prostoriju (samicu), zatvorski doktor je dužan da da pismeno mišljenje da li je pritvoreno lice u stanju da izdržava ovu disciplinsku kaznu. Ukoliko zatvorski doktor utvrdi da pritvoreno lice zbog bolesti nije u stanju da izdržava kaznu, o tome će pismeno obavijestiti lice koje rukovodi zatvorom, koje je dužno da postupi u skladu sa mišljenjem iz stava 1 ovog člana. Za vrijeme izdržavanja disciplinske kazne iz stava 1 ovog člana pritvoreno lice svakodnevno posjećuju zatvorski doktor i službenik obezbjeđenja - šef smjene. Ukoliko zatvorski doktor za vrijeme izdržavanja disciplinske kazne iz stava 1 ovog člana utvrdi da pritvoreno lice nije u stanju da dalje izdržava disciplinsku kaznu o tome će pismeno obavijestiti lice koje rukovodi zatvorom.“ (član 63)

„Pritvoreno lice se može privremeno premjestiti u drugu organizacionu jedinicu Zavoda, uz prethodnu saglasnost sudije za istragu, zbog pretrpanosti smještajnih kapaciteta zatvora, bezbjednosnih ili zdravstvenih razloga.“ (član 73)

7. Zakon o zaštitniku/ci ljudskih prava i sloboda Crne Gore ("Službeni list CG", br. 42/2011 i 32/2014, 021/17) propisuje:

„Nakon završetka ispitivanja povrede ljudskih prava i sloboda Zaštitnik/ca daje mišljenje o tome da li je, na koji način i u kojoj mjeri došlo do povrede ljudskih prava i sloboda.

Kad Zaštitnik/ca utvrdi da je došlo do povrede ljudskih prava i sloboda, mišljenje sadrži i preporuku o tome šta treba preduzeti da bi se povreda otklonila, kao i rok za njeno otklanjanje.“ (član 41)

8. Evropska zatvorska pravila Preporuka Rec (2006) propisuju:

Pretres i kontrola

54.1. Postojeće detaljno utvrđeni postupak koji zaposleni u zatvoru moraju da poštuju prilikom obavljanja pretresa: a. svih mesta gde zatvorenici borave, rade i gde se okupljaju; b. zatvorenika; c. posetilaca i njihovih stvari; i d. zaposlenih.

54.2. Situacije kada su pretresi neophodni kao i vrsta pretresa utvrđuju se domaćim zakonodavstvom.

54.3. Zaposleni u zatvoru biće obučeni da pretrese obavljaju na način kojim se otkriva i sprečava svaki pokušaj bekstva ili skrivanja nedozvoljenih stvari, a istovremeno poštuje dostojanstvo osoba koje se pretresaju i njihovih ličnih stvari.

54.4. Osobe koje se pretresaju neće biti izložene ponižavanju tokom pretresa.

54.5. Pretres osoba može obavljati samo osoblje istog pola. Situacije kada su pretresi neophodni kao i vrsta pretresa utvrđuju se domaćim zakonodavstvom.

54.3. Zaposleni u zatvoru biće obučeni da pretrese obavljaju na način kojim se otkriva i sprečava svaki pokušaj bekstva ili skrivanja nedozvoljenih stvari, a istovremeno poštuje dostojanstvo osoba koje se pretresaju i njihovih ličnih stvari.

54.4. Osobe koje se pretresaju neće biti izložene ponižavanju tokom pretresa.

9. Međunarodni pakt o građanskim i političkim pravima propisuje:

Prema svim licima lišenim slobode postupat će se čovječno i s poštovanjem, zbog urođenog dostojanstva ljudskog bića. (član 10 stav 1).

10 .Evropska konvencija o zaštiti ljudskih prava i osnovnih sloboda propisuje:

Niko ne može biti podvrgnut mučenju, ili nečovječnom ili ponižavajućem postupanju ili kažnjavanju. (član 3).

11. Preporuka Rec (2006)2Komiteta ministara državama članicama u vezi sa evropskim zatvorskim pravilima (Koji je usvojio Komitet ministara 11. januara 2006. na 952. sednici zamenika ministara):

„Zakoni i propisi koji regulišu pretres zatvorenika i ćelija moraju biti u skladu sa obavezama prema međunarodnom pravu i uzimaće u obzir međunarodne standarde i norme, imajući u vidu potrebu za postizanjem bezbjednosti u zatvoru. Pretresi će se obavljati na način koji poštuje osnovno ljudsko dostojanstvo i privatnost pojedinca kojeg treba pretresti, kao i principe proporcionalnosti, zakonitosti i neophodnosti.

51. Pretres neće služiti za zlostavljanje, zastrašivanje ili nepotrebno uznemiravanje zatvorenikove privatnosti. Za potrebe odgovornosti, zatvorska uprava će voditi odgovarajuću evidenciju o pretresima, naročito o kompletnom pretresu i pretrazi tjelesnih šupljina i pretresu zatvorskih ćelija, kao i o razlozima za pretres, identitetu lica koja su ga obavila i svih rezultata pretresa.

51.1 Mere bezbednosti koje se primenjuju na pojedine zatvorenike biće na nivou minimuma neophodnog da se obezbedi njihovo sigurno čuvanje.

51.2 Bezbednost se osigurava fizičkim preprekama i drugim tehničkim sredstvima, a dopunjuje se dinamičkom bezbednošću koju sprovodi osoblje spremno da reaguje i koje poznaje zatvorenike pod njihovom kontrolom.

53.4 Nadležni organ mora da odobri primenu mera u svakom pojedinačnom slučaju i za odreneni vremenski period.

53.5 Ukoliko postoji potreba da se produži trajanje utvrdjenih mera, nadležni organ će o tome doneti novu odluku.

53.6 Ove mere se primenjuju na pojedince a ne na grupe zatvorenika.

53.7 Svaki zatvorenik prema kome su primenjene ove mere ima prave žalbe shodno uslovima utvrđenim u pravilu 70. Zatvorenici, pojedinačno ili kao grupa, imaće dovoljno mogućnosti da podnesu zahteve ili pritužbe upravniku zatvora ili drugom nadležnom organu.(70.1)

12.Standardi Evropskog komiteta za sprječavanje mučenja (CPT) – CPT/Inf/E (2002) 1 - Rev. 2006- Izvod iz 2. Opšteg izveštaja [CPT/Inf (92) 3] propisuje:

“Prenatranost je pitanje koje direktno spada u mandat CPT-a. Sve službe i aktivnosti unutar zatvora će trpeti štetu ukoliko se taj zatvor mora pobrinuti za veći broj zatvorenika nego što je bilo predviđeno da smesti; ukupan kvalitet života u toj instituciji će biti pogoršan, možda čak i u značajnoj meri. Štaviše, stepen prenatranosti u nekom zatvoru ili u nekom njegovom delu može biti toliki da je već po sebi nečovčan ili ponižavajući sa fizičke tačke gledišta..“ (paragraf 46)

13. Evropski komitet za sprečavanje mučenja i nečovječnog ili ponižavajućeg postupanja ili kažnjavanja (CPT):

Životni prostor po zatvoreniku u zatvorskim ustanovama: CPT standardi CPT/Inf (2015) 44 propisuju: “Minimalni standard ličnog životnog prostora prema CPT-u 9. CPT je 1990. razvio osnovni standard za minimum životnog prostora koji zatvoreniku treba dodijeliti u ćeliji. • 6 m² životnog prostora u jednokrevetnoj ćeliji; • 4 m² životnog prostora po zatvoreniku u višekrevetnoj ćeliji. Kao što je CPT razjasnio prethodnih godina, minimum životnog prostora ne treba da uključuje sanitarni čvor u ćeliji. Posljedično, ćelija za jednog zatvorenika treba da ima 6 m² plus prostor potreban za sanitarni čvor (obično 1 m² do 2 m²). Isto tako, prostor koji zauzima sanitarni čvor treba da bude isključen iz proračuna od 4 m² po osobi u ćelijama za više zatvorenika. Dalje, u svakoj ćeliji u kojoj je smješteno više od jednog zatvorenika, sanitarni čvor treba da bude potpuno odvojen. Uz to, CPT smatra da

svaka ćelija koja se koristi za smještaj zatvorenika mora imati barem 2 m između zidova ćelije i 2,5 m između poda i tavanice.“ (paragraf 9, 10 i 11).

V ZAKLJUČNA OCJENA

14. Podnosilac pritužbe je u pritužbi Zaštitniku ljudskih prava i sloboda u bitnom naveo: da je prebačen iz Istražnog zatvora u KPD bez ikakvog prethodnog povoda ili zakonom propisanog postupka; da ovakvom premještanju nije prethodio eventualni disciplinski postupak; da nije prethodno tražena obavezna saglasnost sudije za istragu; da ne zna zašto je prebačen u KPD u disciplinsko odjeljenje; da se već 10 dana nalazi sam u disciplinskoj ćeliji u KPD-u; da je imao više operacija i da je narušenog zdravstvenog stanja; da su higijenski uslovi u toj ćeliji loši i da smatra da zbog toga, kao i njegovog zdravstvenog stanja, ne može tu da boravi; da iako sam održava higijenu u ćeliji, nije moguće da ćelija bude čista, jer se osjeća kanalizacija u toaletu koji nije odvojen vratima od dijela u kojem boravi, kao i zbog toga što postoji buđ na zidovima.

15. Na osnovu dostavljenog izjašnjenja i priložene dokumentacije proizilazi da UIKS kontinuirano nastoji da spriječi i onemogući unos i posjedovanje nedozvoljenih stvari i predmeta licima lišenim slobode, te iz tog razloga kontinuirano sprovodi radnje pretresa. S tim u vezi, podnosilac pritužbe je više puta disciplinski kažnjavan zbog posjedovanja nedozvoljenih stvari, kako je to navedeno u utvrđenim činjenicama.

16. Dalje uvidom u stanje spisa predmeta se konstatuje da je UIKS donio rješenje, IZ –N 8931 od 7.10.2022.godine o premještanju podnosioca pritužbe, iz bezbjedonosnih razloga iz Istražnog zatvora Podgorica u Zatvor za duge kazne. U postupku donošenja rješenja o premještanju pribavljena je i saglasnost predsjednika vijeća Višeg suda u Podgorici-Specijalnog odjeljenja, u skladu sa članom 73 Pravilnika o bližem načinu izvršenja pritvora. Na osnovu predmetnog Rješenja podnosilac pritužbe je smješten u jednokrevetnu sobu u Zatvoru za duge kazne, koja je namijenjena za izvršenje mjera predostrožnosti, shodno članu 11 stav 3 Pravilnika o bližem načinu izvršavanja pritvora.

U vezi sa navedenim, Zaštitnik ukazuje da nema ovlašćenja da mijenja ukida ili poništava odluke državnih organa, niti može preispitivati njihovu zakonitost ili zakonitost postupka koji je prethodio njihovom donošenju. U konkretnom slučaju UIKS je donio Rješenje o premještanju, uz saglasnost predsjednika vijeća Višeg suda u Podgorici. Dakle, iz izjašnjenja UIKS-a, proizilazi da je donijeta pisana odluka sa obrazloženjem, iz koje se podnosilac pritužbe mogao obavijestiti o konkretnim razlozima za izdvajanje u prostoriju za izvršenje mjera predostrožnosti i omogućeno mu je da koristi pravna sredstva za osporavanje takve odluke.

17. Shodno navedenom, Zaštitnik nije našao da je podnosiocu pritužbe povrijeđeno pravo postupanjem UIKS-a u sprovedenom postupku premještanja, jer je donešena obrazložena odluka o premještanju, sa pravnom poukom i obezbijeđenim uslovima za podnošenje žalbe, u skladu sa Preporukama Rec (2006)2 Komiteta ministara državama članicama u vezi sa evropskim zatvorskim pravilima.

Konačno, podnosilac pritužbe je dana 14.11.2022. godine premješten, odnosno vraćen u Istražni zatvor, uz obrazloženje da se za vrijeme boravka u Zatvoru za duge kazne ponašao u skladu sa pravilima kućnog reda i da su razlozi zbog kojih je premješten bitno smanjeni.

18. U odnosu na navode pritužbe koji se tiču materijalnih uslova u prostoriji u kojoj je boravio podnosilac pritužbe, Zaštitnik sačinio fotoelaborat predmetne prostorije. Neposrednim uvidom u foto elaborat Zaštitnik je zapazio vlagu na plafonu i neuredan tzv. „čučavac“ u toaletu. U dijelu toaleta i izgleda čučavca zatvorenici su dužni da održavaju higijenu prostorije u kojoj borave kao i sanitarija koje

imaju u okviru sobe, u skladu sa članom 28 Pravilnika, kojim je propisano da su pritvorena lica dužna da svakodnevno održavaju ličnu higijenu i higijenu spavaonica, hodnika i sanitarnih prostorija.

Međutim, visoka vlažnost vazduha, velika razlika u spoljašnjoj i unutrašnjoj temperaturi, kao i nedovoljna cirkulacija vazduha može dovesti do pojave vlage na zidovima i razvoja buđi. Podsjećamo da je Zaštitnik kao NPM u godišnjem Izvještaju NPM-a ¹ dao UIKS-u preporuke koje su se odnosile na loše higijenske uslove u Disciplinskom odjeljenju Kazneno popravnog doma tada, sada Zatvora za duge kazne.

19. Na osnovu utvrđenog stanja i činjenice da je institucija Zaštitnika ljudskih prava i sloboda Crne Gore ustanovljena radi zaštite ljudskih prava i sloboda kada su povrijeđena aktom, radnjom ili nepostupanjem državnih organa, organa državne uprave, organa lokalne samouprave i lokalne uprave, javnih službi i drugih nosilaca javnih ovlašćenja, a polazeći od načela pravde i pravičnosti, Zaštitnik daje

PREPORUKU

Upravi za izvršenje krivičnih sankcija(UIKS-u):

- da se u prostorijama disciplinskog odjeljenja obezbijede adekvatni higijenski uslovi (izolacija od vode i vlage).

Naslovljen organ je dužan da u roku od 30 dana od dana prijema ovog akta Zaštitniku ljudskih prava i sloboda Crne Gore dostave izvještaj o preduzetim radnjama i mjerama za izvršenje datih preporuka.

ZAMJENICA ZAŠTITNIKA
LJUDSKIH PRAVA I SLOBODA CRNE GORE
Mirjana Radović

Dostaviti:

- advokatu XY - braniocu pritvorenog lica;
- podnosiocu pritužbe;
- UIKS-u;
- Ministarstvu pravde (na upoznavanje);
- a/a.

¹ https://www.ombudsman.co.me/docs/Izvjestaj_NPM_2013.pdf